

Tarkastuslautakunnan toimintakertomus 2025

Tarkastuslautakunta 18.2.2026 § 18

1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.1.-31.5.2025

- Kari Pentti, puheenjohtaja (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Hanna Nikupaavo (Kesk.)
- Juha Richter, varapuheenjohtaja (PS), henkilökohtainen varajäsen Pekka Ylönen (PS) -
- Kari Myllyniemi, jäsen (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Jere Tapio
- Ira Toppinen, jäsen (Kesk.), henk.koht. varajäsen Kalevi Nevala 20.3.2025 saakka (Kesk.)
- Jaana Ollakka, jäsen (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Anna-Kaisa Lepistö (Kesk.)
- Juha Vuorio, jäsen (Kok.), henkilökohtainen varajäsen Tomi Backman (Kok.)
- Marja-Leena Kempainen, jäsen (KD), henkilökohtainen varajäsen Martti Turunen (Kok.)
- Heli Hietala, jäsen (SDP), henkilökohtainen varajäsen Minnamaria Salminen (SDP)
- Outi Pekkala, jäsen (Vas.), henkilökohtainen varajäsen Raili Louhimaa (Vas.)

Tarkastuslautakunta kokoontui kevään 2025 aikana 7 kertaa ja käsitteli 64 asiaa.

Hyvinvointialueiden poliittinen päätöksenteko perustuu demokratiaan ja alueen asukkaat valitsevat aluevaltuuston jäsenet aluevaaleissa. Toiset aluevaalit pidettiin 13.4.2025 ja uusi aluevaltuusto kokoontui järjestäytymiskokoukseen 2.6.2025.

Järjestäytymiskokouksessaan aluevaltuusto nimesi hyvinvointialueen poliittiset toimielimet, eli aluehallituksen, aluehallituksen alaisten jaostojen, aluevaalilautakunnan, tarkastuslautakunnan, tulevaisuuslautakunnan, turvallisuus- ja valmiuslautakunnan sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen lautakunnan puheenjohtajat, varapuheenjohtajat ja jäsenet sekä varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä jäsenet ja varajäsenet toimikaudella 1.6.2025-31.6.2029 ovat:

- Niilo Keränen, puheenjohtaja (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Elias Tornberg (Kesk.)
- Jaana Hautamäki, varapuheenjohtaja (SDP), henkilökohtainen varajäsen Aira Lievetmursu (SDP)
- Kari Pentti, jäsen (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Jari-Jukka Jokela (Kesk.)
- Marja-Leena Kempainen, jäsen (KD), henkilökohtainen varajäsen Anna-Kaisa Pelto (KD.)
- Outi Pekkala, jäsen (Vas.), henkilökohtainen varajäsen Markku Jylkkä (Vas.)
- Henri Heikkinen, jäsen (Kok.), henkilökohtainen varajäsen Tomi Backman (Kok.)
- Saija Ylimäki, jäsen (Kesk.), henk.koht. varajäsen Kirsti Nivala (Kesk.)
- Pekka Välinen, jäsen (Kesk.), henkilökohtainen varajäsen Maire Ahopelto (Kesk.)
- Paula Himanen, jäsen (Vih.), henkilökohtainen varajäsen Suvi Caner (Vih.)

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta esitti aluevaltuustolle Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tilinpäätöksen 2024 hyväksymistä sekä tili- ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 2024. Aluevaltuusto käsitteli ja hyväksyi tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tilikaudelta 2024 ja myönsi tilivelvollisille tili- ja vastuuvapauden 26.5.2025.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 13.5.2025 arviointikertomuksen vuodelta 2024 ja antoi sen aluevaltuustolle käsiteltäväksi. Aluevaltuusto käsitteli ja kävi keskustelun vuoden 2024 arviointikertomuksesta 26.5.2025 ja lähetti sen aluehallitukselle toimenpiteitä varten.

Tarkastuslautakunta toteutti vuosittaisen itsearviointikyselyn toukokuussa 2025. Tarkastuslautakunta kerää säännöllisesti palautetta aluevaltuustolta ja arvioinnin kohteilta. Joka toinen vuosi palaute kerätään sähköisellä kyselyllä ja se toteutettiin valtuustokauden päättyessä toukokuussa 2025.

Uusi tarkastuslautakunta kokoontui ensimmäiseen kokoukseen 17.6.2025. Ensimmäisessä kokouksessaan tarkastuslautakuntaa perehdytettiin tarkastuslautakunnan tehtäviin ja aloitettiin arviointikauden 2025 valmistelu. 20.8.2025 tarkastuslautakunta hyväksyi tarkastuslautakunnan arviointiperusteet sekä arviointisuunnitelman vuodelle 2025 edellisen kauden tarkastuslautakunnan tekemän valmistelun pohjalta. Arviointisuunnitelma 2025 annettiin aluevaltuustolle tiedoksi 15.9.2025. Valtuustokauden kattava arviointiohjelman valmistelu aloitettiin 17.6.2025 ja se hyväksyttiin 21.1.2026.

Kaksi arviointisuunnitelmaan 2025 sisältynyttä arviointia valmistui syksyn 2025 aikana ja tarkastuslautakunta päätti antaa ne aluevaltuustolle tiedoksi joulukuun kokouksessa. Aikataulusyistä aluevaltuusto merkitsi arvioinnit tiedoksi kokouksessaan 16.2.2026.

Tarkastuslautakunta lähetti sidonnaisuusilmoitukset aluevaltuustolle tiedoksi 20.8.2025 ja kehotti samalla ilmoitusvelvollisia tarkistamaan sidonnaisuusrekisterissä olevat tietonsa ja tarvittaessa päivittämään ilmoituksensa.

Aluehallitus antoi 15.9.2025 aluevaltuustolle aluehallituksen lausunnon toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointikertomuksen johdosta on ryhdytty.

Tarkastuslautakunta merkitsi aluehallituksen lausunnon tiedoksi 3.12.2025 ja päätti toteuttaa aluehallituksen vastausten laadun arvioinnin vuoden 2025 arviointikertomukseen.

Uusi tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2025 aikana yhteensä 6 kertaa ja käsitteli 61 asiaa. Tarkastuslautakunnalle toteutettiin perehdyttämistä valtuustokauden vaihduttua ja järjestettiin räätälöity koulutuspäivä helmikuussa 2026.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Katri Hokkanen aluevaltuuston 30.1.2023 päätöksen mukaisesti.

Ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikön toiminta

Ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikön henkilöstövahvuus oli talousarvion mukainen, eli kolme henkilötyövuotta vuonna 2025.

Ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikkö valmistelee ja toimeenpanee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat. Lisäksi se valmistelee tarkastuslautakunnan vuosittaisen arviointisuunnitelman mukaiset arvioinnit. Arviointisuunnitelma perustuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategiaan. Arviointisuunnitelmassa otetaan huomioon sote-uudistukselle asetetut tavoitteet. Toteutettavien arviointien laaja-alaisuus edellyttää henkilöstön jatkuvaa kouluttautumista.

Ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikkö hyödyntää hyvinvointialueen sisäisiä koulutuksia sekä ulkoisia koulutuksia osaamisen kehittämiseksi. Osaamista kehitetään myös muiden kansallisten ulkoisen tarkastuksen toimijoiden välisellä yhteistyöllä sekä vertaisarvioinnin ja -oppimisen keinoilla. Ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikkö tekee yhteistyötä hyvinvointialueiden sekä suurimpien kaupunkien ulkoisen tarkastuksen toimijoiden kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään THL:n ja VTV:n kanssa.

Vuoden 2025 aikana tarkastuslautakunnan jäsenet ja ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin henkilöstö ovat osallistuneet ulkoisiin koulutuksiin sekä yliopistosairaaloita ylläpitävien hyvinvointialueiden tarkastuslautakuntien verkostotapaamiseen Turussa.

Tarkastuslautakunta ja ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikkö kehittävät toimintaansa jatkuvan kehittämisen -periaatteella. Toiminnan kehittämisessä huomioidaan myös aluevaltuustolta ja arvioinnin kohteilta saatu palaute.

Talouden toteuma 1.1.-31.12.2025

Talousarvio sisältää tarkastuslautakunnan, ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikön sekä tilintarkastuksen kulut. Ulkoisen valvonnan toimintakulut sekä toimintakate vuonna 2025 olivat -480 306 euroa ja talouden toteuma 72,5 %. Tarkastuslautakunnan palvelujen ostoihin varataan vuosittain määrärahaa erilaisiin tarkastustarpeisiin sekä asiantuntijapalveluihin. Vuonna 2025 ei toteutunut erityisiä tarkastustarpeita ja määräraha alittui. Määrärahat alittuivat myös muissa kuluryhmissä.

2. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hyvinvointialueen hallintosäännön 11. luvussa määrätään Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuekonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Aluehallitus on hyväksynyt Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuekonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet (13.12.2022).

Hallintosäännön luku 10. ei sisällä tarkastuslautakunnan ja tarkastusjohtajan vastuulla olevia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtäviä. Tarkastuslautakunnan on syytä tehdä esitys hallintosäännön tarkentamisesta tältä osin.

Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa todetaan, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kiinteä osa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja eri yksiköiden johtamista ja suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaprosessien hallintaa.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista.

Riskienhallinta on keskeinen osa sisäistä valvontaa. Riskienhallintaan kuuluu riskien tunnistaminen ja arviointi sekä toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Riskienhallinnalla hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa tavoitteiden saavuttaminen, raportoinnin luotettavuus sekä lakien ja ohjeiden noudattaminen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko

Ulkoisen valvonnan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan jatkuvana valvontana osana toimintaa sekä osana talousarvion ja toimintakertomuksen laadintaa. Ulkoisessa valvonnassa noudatetaan hyvinvointialueen riskienhallinnan ja sisäinen valvonta ohjeita. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä.

Ulkoisessa valvonnassa noudatetaan seuraavia jatkuvan valvonnan toimenpiteitä:

Päätöksenteko:

- päätöksenteossa noudatetaan päätösvaltuuksia ja esteellisyysohjeita
- päätöksentekoon tulevat asiat valmistellaan huolellisesti
- virheellisiin päätöksiin reagoidaan

Varojen käyttö:

- talousarvion toteutumista seurataan säännöllisesti ja siitä raportoidaan hyvinvointialueen osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen yhteydessä
- hankinta-, ja hyväksymisvaltuudet on määritelty ja niitä valvotaan
- ostolaskujen tarkastaja ja hyväksyjä ovat eri henkilöt
- työajan tehokasta käyttöä seurataan
- palkan maksun perusteet on määritelty
- sivutoimiluvat haetaan ja sivutoimista ilmoitetaan tarkastuslautakunnalle

Sopimukset:

- hankinnat toteutetaan hankintalain ja hyvinvointialueen hankintaohjeiden mukaisesti
- hankintoja koskeva toimivalta on määritelty
- sopimusten toteutumista valvotaan

Kirjaamisen oikeellisuus:

- dokumentaatio laaditaan kattavalla ja todistusvoimaisella tavalla

Tietosuoja ja tietoturva:

- käyttöoikeudet pidetään ajan tasalla
- tietoihin pääsy suojataan
- henkilöstö suorittaa koulutukset hyvinvointialueen ohjeiden mukaisesti

Turvallisuus:

- työturvallisuusriskien arviointi sekä työturvallisuusilmoitukset laaditaan Hai-pro-järjestelmään
- säännöllisten työpaikkaselvitysten toteutumista valvotaan

Ulkoisen valvonnan keskeiset riskit ja niiden hallinta

Ulkoisen valvonnan riskienhallinnassa on tunnistettu keskeisiksi riskeiksi lakisäätteisten tehtävien toteutumattomuus, henkilöriskit ja ulkoisen toimintaympäristön vaikutusriskit.

Vuonna 2025 riskeistä toteutui ulkoisen toimintaympäristön vaikutusriskejä sekä henkilöriskejä. Näiden riskien hallitseminen edellyttää toimenpiteitä vuonna 2026. Keskeisenä toimenpiteenä nähdään tarkastuslautakunnan tehtäviä koskevien hallintosäännön määräysten tarkentaminen sekä ulkoisen valvonnan toimintasäännön laatiminen. Muiden riskien osalta tunnistettuja hallintakeinoja vahvistetaan.